ΚΡΙΤΙΚΗ

ΘΕΑΤΡΟ ΤΕΧΝΗΣ - ΡΟΝΑΛΝΤ ΧΑΡΓΟΥΝΤ

«Προσωπική συμφωνία»

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΝΑΓΟΥΛΟΠΟΥΛΟΥ

Ο Ρόναλντ Χάργουντ γεννήθηκε το 1934 στο Κέιπ Τάουν της Νότιας Αφρικής. Έχει διακριθεί ως θεατρικός συγγραφέας για τα έργα του «Ο αμπιγιέρ», «Ο προμελετημένος θάνατος» και η «Προσωπική συμφωνία», που γνώρισε τεράστια επιτυχία στο Λονδίνο με την «πρώτη παράσταση», που σκηνοθέτησε ο Χάρολντ Πίντερ, στο Μπρόντγουεϊ, στο Παρίσι και τώρα γνωρίζει μεγάλη επιτυχία στην Αθήνα, στο ιστορικό θέατρο του μεγάλου δάσκαλου Κάρολου Κουν.

Μία μικρή περίληψη του έργου είναι η εξής, όπως αναφέρεται στο πρόγραμμα: «Ο Βίλχελμ Φουρτβένγκλερ υπήρξε ο συγκλονιστικότερος μαέστρος της γενιάς του. Βρισκόταν στο απόγειο της τέχνης του, όταν ο Αδόλφος Χίτλερ πήρε την εξουσία το 1933.

Εβραίοι συνάδελφοί του αναγκάστηκαν να φύγουν, ενώ άλλοι, μη Εβραίοι, αυτοεξορίστηκαν ως ένδειξη διαμαρτυρίας. Ο Φουρτβένγκλερ επέλεξε να μείνει. Τον κατηγόρησαν πως υπηρέτησε το ναζισμό. Δεν έπαψε να αρνείται την κατηγορία μέχρι το τέλος της ζωής του...».

Η ιστορία της «Προσωπικής συμφωνίας» είναι αληθινή. Πρόκειται για δραματοποιημένη αναπαράσταση της ανάκρισης που έγινε το 1946 στο πλαίσιο της «αποναζιστικοποίησης» του σημαντικότερου μαέστρου του αιώνα, Βίλχελμ Φουρτβένγκλερ από τον Αμερικανό ταγματάρχη Στίβεν Άρνολντ.

Και εδώ φτάνουμε στο μεγάλο ερώτημα, που πάνω του είναι χτισμένο το έργο. Είναι σωστό για έναν μεγάλο καλλιτέχνη να δραπετεύσει από την κόλαση, εγκαταλείποντας εκείνο το ίχνος δροσιάς, που θα έδινε στους κολασμένους της πατρίδας του, για να πάει να ζήσει άνετα κάπου αλλού;

Εκείνες οι μελωδίες των έργων του Μπετόβεν, που σκορπούσε η ανεπανάληπτη μπαγκέτα του, έπρεπε να λείψουν από τον Γερμανό δυστυχισμένο άνθρωπο, που του έμελλε να σκοτωθεί στο Στάλινγκραντ ή κάπου αλλού, σ' ένα Νταχάου ή σ' ένα Άουσβιτς, για να γυρίζει ο Φουρτβένγκλερ σε μία Νέα Υόρκη, ας πούμε και ν' ακούει τη συμφορά των ήχων του λεγόμενου ελεύθερου κόσμου, που απέδειξε και ακόμα αποδεικνύει πόσο ελεύθερος είναι; Γιατί τάχα;

Όλοι αυτοί, που δραπετεύουν από μία κολασμένη πατρίδα, αναζητούν τον δικό τους παράδεισο και τίποτ' άλλο.

Ο Χίτλερ δε θ' άλλαζε σε τίποτα χωρίς τον Φουρτβένγκλερ; Ο λαός, όμως, θα είχε στερηθεί τη μοναδική ερμηνεία του ύμνου της χαράς από την Ενάτη, αδιάφορο αν κάποτε ο Φουρτβένγκλερ έσφιξε το χέρι του Φίρερ σε κάποια συγχαρητήρια.

Έτσι, το έργο ανελίσσεται σε μία τερατώδη ανάκριση του αρχιμουσικού από έναν άξεστο ανακριτή, που δεν έχει ακούσει ποτέ το όνομα Μπετόβεν.

Εκεί, στην ανάκριση αυτή, η διαλεκτική της σχέσης τέχνης και πολιτικής φτάνει στο ύψιστο σημείο ενός ποιητικού λόγου από την πλευρά του Φουρτβένγκλερ και ενός ασήμαντου και κακεντρεχούς κατηγορητηρίου των ανθρώπων της τέχνης από τον Αμερικανό ταγματάρχη, που με την έπαρση του νικητή προσπαθεί να καταρρακώσει τον μεγαλύτερο μαέστρο όλων των εποχών και μαζί με αυτόν επιχειρεί να υποβαθμίσει την έννοια τέχνη με τον χυδαίο συλλογισμό πως και αυτοί οι άνθρωποι έχουν σωματικές ανάγκες, όπως και όλοι οι άλλοι και αυτοί τρώνε και πίνουν, όπως και οι άλλοι και με άλλα παιδαριώδη επιχειρήματα ενός τέλειου Αμερικανού, που μόνο ένας Μπους θα μπορούσε να βραβεύσει για επίδειξη προσκόλλησης στο καθήκον.

Τελικά και με αυτή τη θέση που παίρνουμε, δεν προσπαθούμε ν' αποδείξουμε ποιο ήταν το σωστό. Να φύγει ο Φουρτβένγκλερ από τη Γερμανία ή να μείνει στο ναζιστικό κατάντημά της. Ούτε και ο συγγραφέας στο έργο παίρνει θέση. Απλώς, τονίζοντας σε τι χέρια εμπιστευόταν η Αμερική, ως νικήτρια χώρα, το μεγάλο θέμα της σχέσης τέχνης και πολιτικής. Απλώς, όπως και σήμερα, εμπιστεύεται το θέμα ελευθερία και δημοκρατία σε χέρια ηλιθίων και παρανοϊκών.

Η παράσταση, όμως, ήταν αριστουργηματική. Ο Γιάννης Φέρτης (ταγματάρχης Στιβ Άρνολντ) και ο Άγγελος Αντωνόπουλος (Βίλχελμ Φουρτβένγκλερ) έδωσαν τον καλύτερο εαυτό τους.

Μας έκαναν να θυμηθούμε παλιές ημέρες, που ζήσαμε εκεί, στο υπόγειο του Κάρολου Κουν, να καταλάβουμε πως το θέατρο σήμερα δεν περνάει κρίση, όταν βρεθούν τα κατάλληλα έργα και τα κατάλληλα πρόσωπα.

Όμως, όχι μόνον αυτοί. Ο Μανώλης Μαυροματάκης (Χέλμουτ Ρόντε), ο Νίκος Νίκας (Ντέιβιντ Γουίλς), η Λουκία Μιχαλοπούλου (Έμμυ Στράουμπε) και η Τάνια Μπατζόγλου (Ταμάρα Ζαχς) στάθηκαν στο ίδιο ύψος με τους μικρούς τους ρόλους.

Για τη μετάφραση και σκηνοθεσία από την Αθανασία Καραγιαννοπούλου θα είχαμε να πούμε ό,τι επαινετικό μπορεί να πει κανείς για μία τέτοια παράσταση.

Θα συμπληρώναμε μόνο για τη μουσική συμβολή του Φίλιππου Τσαλαχούρη, πως μας τίναξε ψηλά με τα κατάλληλα αποσπάσματα από τις συμφωνίες του Μπετόβεν και από τη μελωδία της Τρίτης του Μπραμς σε κάποια φορτισμένη σκηνή της τερατώδους ανάκρισης.

